

Sygnatura akt I Ca 169/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu – Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Joanna Składowska

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2019 roku w Sieradzu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. G.

przeciwko J. D.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 23 stycznia 2019 roku, sygn. akt I C 1559/18upr

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 2, 3 i 4 w ten sposób, że:

A. w punkcie 3 rozkłada zasądzone w punkcie 1 świadczenie - w miejsce 39 - na 18 (osiemnaście) miesięcznych rat w kwotach po 217,41 (dwieście siedemnaście i 41/100) złotych, pozostawiając bez zmian terminy warunki ich płatności oraz dodaje zastrzeżenie, iż brak terminowej płatności choćby jednej raty powodować będzie wymagalność całej zasądzonej w punkcie 1 kwoty;

B. w punkcie 4 zasądza od J. D. na rzecz G. C., A. Z. i A. G. solidarnie 1 071 (tysiąc siedemdziesiąt jeden) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. oddala wniosek powodów o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 169/19

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 23 stycznia 2019 r., wydanym w sprawie sygn. akt I C 1559/18 upr, Sąd Rejonowy w Łasku:

- w pkt 1 zasądził od pozwanego J. D. na rzecz powodów G. C., A. Z. i A. G. 3 602,43 złotych oraz 310,89 złotych stanowiące odsetki umowne w wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 13 czerwca 2018 r. do 23 stycznia 2019 r. (dnia wyrokowania);

- w pkt 2 oddalił powództwo w pozostałej części;

- w pkt 3 zasądzone w pkt 1 wyroku kwoty - łącznie 3 913,32 złotych rozłożył na trzydzieści dziewięć rat, z czego pierwsza w kwocie 113,32 złotych, płatna do 15-tego dnia miesiąca następnego po miesiącu, w którym wyrok się uprawomocni, a kolejne w kwocie po 100 złotych, płatne do 15-tego dnia każdego miesiąca, z odsetkami umownymi w

wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z nich;

- w pkt 4 nie obciążył pozwanego kosztami procesu.

Jak ustalił Sąd pierwszej instancji, 21 lutego 2017 r. J. D. oraz (...) Finanse sp. z o.o. zawarli umowę pożyczki gotówkowej. Umową przelewu wierzytelności z

2 lutego 2017 r. pożyczkodawca przełał wierzytelność z tytułu ww. umowy na powodów. Następnie powodowie dokonali przeniesienia prawa majątkowego - wierzytelności na A. C., która znowuż dokonał zwrotnego przelewu wierzytelności na powodów. Z dniem

3 maja 2018 r. wypowiedziano umowę pożyczki. Zadłużenie na dzień 12 czerwca 2018 r.

wynosiło 3 602,43 złotych.

Pozwany zaprzestał płacenia rat z uwagi na chorobę i utratę pracy. Utrzymuje się obecnie z zasiłku.

Jak zauważył Sąd Rejonowy, powództwo wywodzi podstawę materialnoprawną z treści art. 720 § 1 k.c. Pozwany uznał wysokość zadłużenia, stąd też Sąd zasądził kwotę dochodzoną pozwem. Natomiast zdecydował się rozłożyć zasądzone świadczenie na raty, zgodnie z art. 320 k.p.c., biorąc pod uwagę fakt, że pozwany nie ze swojej winy zaprzestał płacenia rat, ma ciężką sytuację finansową, a zatem jednorazowa spłata byłaby niemożliwa, także w drodze egzekucji. Za uzasadnione Sąd uznał określenie wysokości raty na 100 złotych miesięcznie. Powyższe, zdaniem Sądu Rejonowego, umożliwi pozwanemu spłatę długu, a jednocześnie zapewni realizację wyroku i nie stanowi obciążenia dla powoda będącego dużą firmą pożyczkową.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. W ocenie Sądu, w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu tego przepisu, bowiem pozwany znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej.

Powodowie wnieśli apelację od powyższego wyroku, zaskarżając orzeczenie w części, tj. w zakresie pkt 2 w przedmiocie rozłożenia należności na raty, jak również w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu, podnosząc następujące zarzuty:

I. naruszenie przepisów *prawa procesowego*, tj.

1. **art. 320 k.p.c.** poprzez błędne uznanie, iż na gruncie niniejszej sprawy zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty, podczas gdy Sąd pierwszej instancji z jednej strony nie dokonał dostatecznej weryfikacji sytuacji materialnej pozwanego, a z drugiej strony błędnie wywnioskował, że rozłożenie zasądzonej należności na raty uwzględnia interesy powodów;

2. **art. 102 k.p.c.**, poprzez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, iż w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, uzasadniający nieobciążenie pozwanego kosztami, podczas gdy nie ziszczyły się przesłanki zastosowania tego przepisu prawa.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty, skarżący wnosił o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez eliminację zasądzenia należności w ratach,

a razie braku uwzględnienia tego żądania:

- zmianę zaskarżonego wyroku w ten sposób, iż zasądzona należność rozłożona zostaje na raty w wysokości co najmniej 300,00 złotych, płatne w terminach ustalonych w treści zaskarżonego wyroku wraz z odsetkami umownymi wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie, z tym zastrzeżeniem, że należność wraz z odsetkami

staje się natychmiast w całości wymagalna w wysokości pozostałej do spłaty w razie zwłoki pozwanego w płatności którejkolwiek z rat;

- zasądzenie na rzecz powodów od pozwanego kosztów postępowania przed Sądem pierwszej oraz drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego według norm prawem przepisanych.

Pozwany domagał się oddalenia apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Przesłanką zastosowania art. 320 k.p.c., stanowiącego o uprawnieniu sądu do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty przepisu, jest ustalenie, że w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. Powołane unormowanie wprowadza szczególną zasadę wyrokowania, a jego zastosowanie wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces. Z jednej strony bowiem, sąd musi mieć na względzie sytuację dłużnika, który z powodów przez siebie niezawinionych, na które składa się przede wszystkim jego sytuacja materialna, zdrowotna i rodzinna, nie jest w stanie jednorazowo uczynić zadość spełnieniu zasądzonego świadczenia, natomiast spłata ratałna lub w późniejszym terminie będzie dla niego realnie dogodniejsza. Z drugiej, musi brać pod rozwagę usprawiedliwiony interes wierzyciela, który przy rozłożeniu świadczenia na raty pozbawiony jest odsetek od całości zaległości, a ponadto jego zaspokojenie jest rozłożone w czasie.

O ile należy zgodzić się z Sądem Rejonowym, że trudna sytuacja finansowa pozwanego w powiązaniu z faktem, że zaprzestanie wywiązywania się z obowiązku spłaty rat pożyczki wynikało z okoliczności niezawinionych przez pozwanego - choroby i utraty pracy, są wystarczającymi przesłankami do zastosowania przepisu art. 320 k.p.c. w sprawie przedmiotowej, to podzielić trzeba zarzut skarżących, że Sąd pierwszej instancji w niewystarczającym stopniu rozważył interes powodów - wierzycieli uprawnionych do zwrotu pożyczki wraz z odsetkami i dodatkowymi określonymi umową opłatami, a rozłożenie świadczenia na 39 rat jest krzywdzące dla skarżących, bowiem zbyt oddala w czasie moment całkowitej spłaty należności.

Jak słusznie zauważają skarżący, pożyczka gotówkowa została udzielona pozwanemu na 24 miesiące, a zatem winna zostać spłacona w lutym 2019 r. Przy pozostawieniu warunków spłaty, jak w pkt 3 wyroku natomiast, pozwany - przy założeniu, iż będzie regulować zasądzone kwoty w terminie - będzie spłacał należność niemalże trzy razy dłużej. Przy czym, za okres ponad trzech lat powodowie będą pozbawieni wynagrodzenia za korzystanie z ich kapitału. Warto podkreślić, iż powodowie są podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą nakierowaną na osiąganie zysku, nie zaś instytucją charytatywną, czy też osobą, na której ciążyą jakiegokolwiek zobowiązania moralne w zakresie pomocy pozwanemu w jego trudnej sytuacji życiowej.

Podzielić należy także zapatrywanie skarżących, że ochrona ich interesów, jako wierzycieli, polegać winna na zastrzeżeniu przez Sąd pierwszej instancji, że jeżeli pozwany opóźni się z płatnością którejkolwiek raty, całość świadczenia stanie się wymagalna od razu z chwilą opóźnienia. Takie zastrzeżenie pełni funkcję motywacyjną dla dłużnika i zapobiega sytuacji, w której pozwany korzysta z dobrodziejstwa odroczenia zapłaty bez wynagrodzenia, mimo że nie wywiązuje się z płatności, a powodowie mogą przymusowo egzekwować należność wraz odsetkami za opóźnienie osobno w odniesieniu do każdej raty dopiero po nadejściu jej płatności.

Zasadnie skarżący podnieśli również zarzut naruszenia art. 102 k.p.c.

W orzecznictwie sądowym i piśmiennictwie utrwalila się wykładnia, zgodnie z którą zastosowanie przez sąd w/w przepisu powinno być oceniane z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego, w całokształcie okoliczności, które uzasadniają odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą przy tym zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem postępowania, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu,

jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugiej sytuacji majątkową i życiową strony. Za utrwalony w doktrynie i judykaturze uznać należy także pogląd, zgodnie z którym sama sytuacja ekonomiczna strony przegranej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (J. Bodio, J. Domendecki, A. Jakubecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Oficyna, 2008, wyd. III, postanowienie SN z dnia 11 sierpnia 2010 r., II PZ 21/10, LEX nr 661507).

Zważyć również trzeba, iż z treści art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wynika, że zwolnienie od kosztów sądowych, oparte na ustaleniu, iż strona nie może ich pokryć bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego, nie uchyla odpowiedzialności za wynik sporu w stosunku do przeciwnika procesowego, co oznacza, że przyczyny usprawiedliwiające ubieganie się przez stronę o zwolnienie od kosztów sądowych nie wystarczą, by wyłączyć działanie ustanowionej w art. 98 § 1 k.p.c. reguły, że ten kto przegrał spór zwraca koszty procesu temu, czyje racje zostały uznane za słuszne (por. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, niepubl. postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07 niepubl., postanowienie SN z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX nr 564753).

Sama zatem trudna sytuacja majątkowa pozwanego i jego stan zdrowia nie mogą uzasadniać przerzucania kosztów zainicjowanej sprawy na powodów, gdy nie mamy do czynienia z ich niesumiennym, czy też oczywiście niewłaściwym postępowaniem.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy - na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. - zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie 3 rozłożył zasądzone w punkcie 1 świadczenie - w miejsce 39 - na 18 miesięcznych rat w kwotach po 217,41 złotych, pozostawiając bez zmian terminy i warunki ich płatności oraz dodając zastrzeżenie, iż brak terminowej spłaty choćby jednej raty powodować będzie wymagalność całej zasądzonej w punkcie 1 kwoty. Natomiast w punkcie 4 zasądził od J. D. na rzecz G. C., A. Z. i A. G. solidarnie 1 071 złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu. Na poniesione przez powodów koszty złożyły się: opłata od pozwu - 154 złote oraz wynagrodzenie pełnomocnika wg stawki określonej zgodnie z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018 poz. 265 tekst jednolity) - 900 złotych, powiększone o opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 100 i 102 k.p.c., nie obciążając pozwanego obowiązkiem zwrotu powodom części poniesionych kosztów, bowiem apelacja powodów została uwzględniona jedynie w części, a rozstrzygnięcia sądu oparte na art. 320 k.p.c., czy też 102 k.p.c. wynikają z dyskrecjonalnej oceny opartej na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem w kontekście okoliczności rozpoznawanej sprawy.